

FİNANSAL GELİŞME İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİ ve TÜRKİYE ÖRNEĞİ: 1988-2001^{*}

Etem Hakan ERGEÇ

Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eskişehir

---

ÖZET

Ekonomi literatüründe tartışmalı bir konu olan finansal gelişme ile ekonomik gelişme arasındaki nedenselliğin yönü, Türkiye ekonomisi için de tartışılmaktadır. Tüm ekonomi için hayati bir öneme sahip olan finansal sistemin gelişimi gerekli olmakla birlikte, teorideki temel sorun finansal gelişmenin bir neden mi, yoksa sonuç mu olduğudur. Bu çalışmada, Granger nedensellik sınaması kullanılarak elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, Türkiye ekonomisi söz konusu olduğunda nedenselliğin yönü kısa dönemde ekonomik gelişmeden finansal gelişmeye doğru olmakla birlikte, uzun dönemde, finansal gelişmeden ekonomik gelişmeye doğrudur. Ancak, Granger Nedenselliğinin olmadığı hipotezleri, kısa ve uzun dönemler için farklı anlam seviyelerinde ret edilebilmiştir. Ayrıca, birçok finansal gelişme göstergesi kullanılmasına karşın, sadece altı tane finansal gelişme göstergesi ile yapılan testler istatistiki olarak anlamlı sonuçlar vermiştir. Bu testlerin hiçbirinde çift yönlü nedenselliğe rastlanmamıştır. Kısa vadede nedensellik ilişkisi bazı finansal gelişme göstergelerinde gözlemlense de, uzun vadede nedensellik ilişkisi hemen hemen tüm finansal gelişme göstergelerinde tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Finansal Gelişme, Finansal Derinlik, Finansal Sistem, Nedensellik